

STUDII DE ISTORIA CULTURII ANTICE

Vasile Pârvan

OPERA OMNIA

TIPO MOLDOVA

VASILE PĂRVAN
STUDII DE ISTORIA CULTURII ANTICE

COLECȚIA OPERA OMNIA

TIPO MOLDOVA

Coperta: *Cristian Almășanu*

Coordonator Colecție: Gh. Buzatu,

Membru Corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

Consultant științific:

Lector univ. dr. Bogdan Ștefanachi

COLECȚIA OPERA OMNIA

Proiect editorial: Roxana Alexandra Costinescu

Redactor: *Aurel Ștefanachi*

© Tipo Moldova

Editura Tipo Moldova este acreditată de Consiliul Național al
Cercetării Științifice din Învățământul Superior (C.N.C.S.I.S.) **99/2010**

Ediție anastatică

Iași, 2011

Tipo Moldova,

E-mail: office@tipomoldova.ro

www.tipomoldova.ro

VASILE PÂRVAN

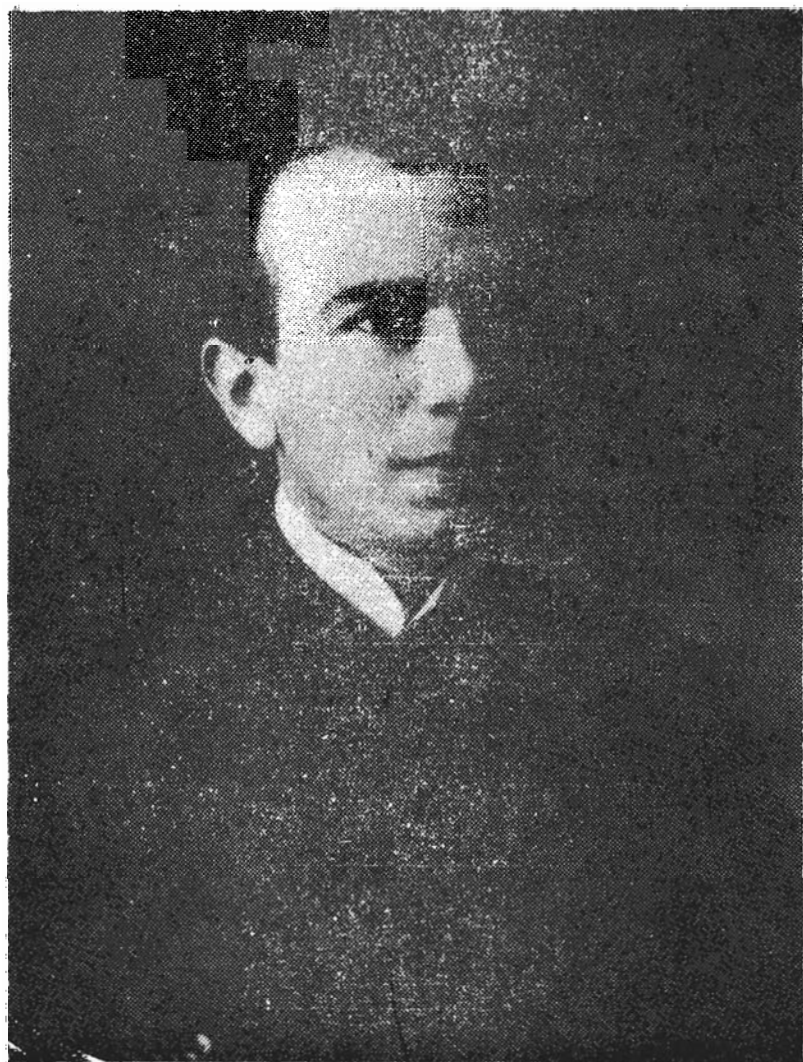
Studii de istoria culturii antice

EDIȚIE, STUDIU INTRODUCȚIV,
NOTE, COMENTARII, INDICE
DE
NELU ZUGRAVU

CUVÎNT ÎNAINTE
DE
AL. ZUB

COLECȚIA OPERA OMNIA

TIPO MOLDOVA

CUPRINS

Cuvînt înainte, de Al. Zub	5
Notă asupra ediției	9
Abrevieri	11
Studiu introductiv. I. Marcus Aurelius — Vasile Pârvan: Afinități electiv: (pag. 15).	
2. Creștinism — Romanitate — Continuitate	22—35

M. AURELIUS VERUS CAESAR ȘI L. AURELIUS COMMODUS A. D. 138—161.

STUDIUL ISTORIC	37—147
<i>Prefața</i>	39

I. Adopțiunea

Moartea lui L. Aelius Caesar; Adoptarea lui T. Aurelius Antoninus; Moartea lui Hadrian; Noul împărat și fiii săi; Relațiile lui Hadrian cu fiii adop- tivi ai lui Pius; Marcus Anninus Verus; Marcus și Hadrian	41—50
---	-------

II. Marcus și Lucius înainte de domnie

<i>Marcus Caesar</i> ; Marcus și Lucius în casa lui Pius; Lipsa de fast de la curtea lui Pi- us; Marcus, consul; Moartea soției lui Pius; Grijă lui Pius pentru educația fiilor săi; Mama lui Marcus; <i>Viața de toate zilele a Caesarului Marcus</i> ; Relațiile lui Marcus cu fratele său Lucius; Căsătoria lui Marcus cu fiica lui Pius; Marcus, coregent; Situația lui Lucius la curte; Situația lui Marcus; Popula- ritatea sa în Imperiu ca principe moștenitor; Activitatea publică și privată a lui Marcus, sirguința sa; Cariera lui Lucius; Relațiile prietenești dintre Marcus și Lucius; Curtea particulară a lui Lucius; Pomenirea lui Lucius în Imperiu; Relațiile lui Lucius cu Pius; Cauzele neridicării lui Lucius la rangul de Caesar; Situația oficială a celor doi fii în Imperiu; <i>Educația fiilor lui Pius</i> ; <i>Profesorii lor</i>	51—73
---	-------

III. Succesiunea lui Pius

Moartea lui Pius; Marcus, singurul moștenitor; Instituția coregenței și situația lui Lucius; Lucius, coregentul lui Marcus; <i>Lucius coîmpărat</i> ; Poziția contem- poranilor față de noua instituție	74—77
---	-------

IV. Filosofia stoică în viața lui Marcus

Familia lui Marcus și tradițiile austere republicane; Vechii romani și „stoicis- mul” lor; Filosofia stoică sub Imperiu; <i>Originile și dezvoltarea generală a filo- sofiei stoice în mijlocul celorlalte sisteme metafizico-morale antice</i> ; <i>Etica stoică</i> ; Răspîndirea stoicismului la Roma; Cauzele ei; Rivalitatea dintre filosofie și „sufistică”; Filosofia și retorica la curtea lui Pius; Relațiile familiei lui Marcus cu stoicii; Educatorii stoici ai lui Marcus; Inclinația lui Marcus spre filosofie; Constituția fizică a lui Marcus; Caracterul lui Marcus; Educația generală a lui	
--	--

Marcus; Conflictul dintre retorică și filosofie; <i>Stoicismul lui Marcus</i> ; Autoeducația sa stoică; Cultura literar-filosofică a lui Marcus; Reflecțiunea sa filosofică asupra lumii; Relațiile sale stoice cu cei din jurul său; Marcus și doctrina stoică; Scepticismul lui Marcus; <i>Mcarta</i> lui Marcus; Lipsa de înțelegere a contemporanilor pentru împăratul-filosof; Răscoala lui Avidius Cassius; Marcus și posteritatea antică; Istoriografia modernă și Marcus; <i>Marcus în concepția modernă despre viață</i> ; Note	78—147
--	--------

CONTRIBUȚII EPIGRAFICE LA ISTORIA CREȘTINISMULUI DACO-ROMAN 148—285

<i>Prefața</i>	151
--------------------------	-----

I. Creștinismul în Illyrieum 159

Răspîndirea creștinismului în Illyricum pînă la anul 325. Răspîndirea creștinismului în Illyricum în sec. IV—VI	159
Dalmatia și Istria: creștinismul	162
Dalmatia, gnosticismul	169
Pannonia	171
Noricum	179
Raetia	181

Relațiile Illyricumului latin cu Italia: Răspîndirea creștinismului la Dunărea de jos 181

Moesia superioară	182
Thracia	187
Moesia inferioară	189
Scythia minor	192

Episcopatele din Moesia inferioară și Scythia minor. Încheiere la capitolul I . . . 196

II. Creștinismul daco-roman 202

Răspîndirea creștinismului în Dacia înainte de anul 270	202
Știrile literare	202
Inscripția din Napoca	203

Răspîndirea creștinismului în Dacia după anul 270. Terminologia noastră creștină de origine latină 210

Ecclesia și basilica	210
<i>Romanus</i> = „român” (vid. „român”)	214
Pavimentum = „pămînt” și terra = „țară”	216
„Dumnezeu” și „Duminică”	219
<i>Calatio (-nem)</i> = „Crăciun”	223
<i>Rosalia</i> = „Rusalii”	224
<i>Dracco</i> = „drac”	228
<i>Dianaticus</i> = „zănatic”	230
<i>Diana</i> = „zîna”	231
„Sărbătoare”	236
Alți termeni creștini de origine păgînă	237
Termeni de origine pur creștină: „cuminec”, „lege”, „martur”, „păgîn”, „răposa”, „vărgu-ă”, „zău”	238

Constatări generale: Relațiile Daciei traiane cu Moesia superioară. Alte dovezi despre existența în nordul Dunării a unor romani creștini după anul 270 244

<i>Judele Athanarich</i>	251
Misionarii creștini în nordul Dunării	253
Misionarii de limbă și cultură greacă la goți	254

Acțiunea apostolică latină a Sf. Nicetas, episcopul Remesianei, în sudul și în nordul Dunării	256
Alte mărturii și dovezi despre creștinarea daco-romanilor în sec. IV—V și despre organizarea bisericii lor	267
Sf. Hieronymus	268
Procopius	269
Iustinian (Novellae)	272
Resturile arheologice creștine de la Drobeta	273
Încheiere la capitolul II: „Continuitatea” arheologice creștină în Dacia; Încheiere	274
<i>Addenda vel errata</i>	285
<i>Index nominum</i>	286
<i>Notabilia varia</i>	302